

TEOZÓFIAI FÜZETEK 12.

ÉLET, HALÁL ÉS TOVÁBBÉLÉS TUDOMÁNYOS ÉS TEOZÓFIAI MEGVILÁGÍTÁSBAN.

C. Jinarajadasának 1916 október 8-án Glasgowban tartott előadása.

C. Jinarajadasa (ejtsd: Dzsinaradzsadáza), a teozófiai mozgalom egyik legkiválóbb munkása, 1875-ben született Ceylon szigetén, az ortodox buddhizmus ősi fészkeiben. A fiatal hindu teljesen ebben a szellemben nőtt fel, de később — Európába, a cambridgei egyetemre kerülve, ahol jogot és filológiát hallgatott — alkalma volt megismerni a nyugat szellemi kultúráját, a modern természettudományt és művészetet, ami kiegészítően hatott már teozófiai alapokon nyugvó világnézetére és ismeretkörére. Egyetemi tanulmányainak elvégzése után egy ideig (1902—1904) Olaszországban, majd Észak-Amerikában tevékenykedett a teozófiai ügy szolgálatában; most Adyarban, a Teozófiai Társulat székhelyén működik s kivált a teozófiai nevelés ügye foglalkoztatja. — Művei közül eddig a következők jelentek meg magyar fordításban: *Az Ő nevében*. (Teozófiai könyvtár, 111. kötet.) és *Amit mi tanítani fogunk*.

Mikor két évvel ezelőtt a világ békés élete háborúsra fordult, e nagy változást talán legjobban ez a gondolat fejezte ki: „Az élet kellős közepén mindnyájunkat körülvesz a halál.“ A halál rejtélye mindig titokként állt előttünk, mint olyasmi, amit nehezen tudtunk megmagyarázni; de azt hiszem, a nyugati országokban ezren meg ezren egyetértenek velem abban, hogy ez a titok a háború kitörése óta még mélyebbé vált. Mert mit jelentett számunkra a háború kitörése? Ezer meg ezer ifjú, az ország színe-virága azonnal önként jelentkezett egy olyan ügy érdekében, mely nem érintette őket közvetlenül; síkraszálltak egy eszményért, Isten hívására feleltek. És mi lett a jutalmuk? Sok ezernek a jutalma a halál volt, és sokan közülünk tudni akartuk, miért vesztették el körünkből éppen őket, holott annyi más férfit nélkülözhattünk volna.

Ha vallásuk tanaira támaszkodva gondolkoznak a halál utáni állapotokról, azt fogják találni, hogy ezt a rejtélyt nem lehet egykönnyen megfejteni. Való igaz, hogy a világ valamennyi vallása azt tanítja, hogy a halállal még nincsen vége az embernek, hogy van élet a síron túl, s hogy ez az élet boldog vagy boldogtalan, aszerint, miként gondolkodott, érzett és cselekedett az ember halála előtt. Vegyük csak a keresztény felfogást a síron túli állapotokról; eszerint van egy boldog mennyország s a szenvedéseknek egy helye, s halálunk után vagy az egyikbe vagy a másikra jutunk, aszerint, hogy milyenek voltunk az életben. Gondoljanak most arra a sok ifjúra, aki a háború folyamán halt meg. Hirtelen szólították el őket mindennapi foglalkozásuktól, nem volt idejük az előkészülésre, a megtisztulásra. Ha valamennyi nagy kort ért volna el, néhánynak talán több alkalma lett volna a megtisztulásra s ilyenképpen nagyobb eshetősége a mennyországba való jutásra. A legtöbb nem volt szent, s ezért a vallás tanította mennyországra nem igen tarthatna számot, de másrészt nem volt annyira bűnös, hogy megérdemelné a poklot. Olyanok voltak, mint sokan közülünk: jó és rossz tulajdonságaik voltak. Milyen a síron túli életük? Milyen helyzetben és hol vannak? Ezt kérdi

ezer meg ezer ember. Van-e valami, ami világosságot derít e kérdésre? Mi azt mondjuk, hogy igen, s hogy nemcsak világosságot derít, hanem pontos tudást ad.

Igaz, hogy a vallásos hagyományokban nem volt semmi olyas, amit tudományos, pozitív tudásnak lehetne nevezni, de ez csak azért volt így, mert az ember nem kereste, nem vágyott rá. Korszakokon át kielégített az, hogy hittel elfogadtuk, amit a vallás hirdetett; de már a modern világban, tudományos nevelésünk következtében értelmünkkel akarunk felfogni, nem csupán intuíciónkkal hinni. És mert jelentkezett ennek az új megismerésnek a szükségessége, lehetőség és mód is van e tudásvágy kielégítésére. Be akarom Önöknek bizonyítani, hogy erről a tárgyról épp olyan pontos és határozott tudást lehet szerezni, mint a tudomány bármelyik ágában. Meglepő állítás, ugy-e?

Hadd szóljak elsősorban arról, hogyan jut az ember ehhez a tudáshoz. Mert ha esetleg nem is fogadhatnák el azonnal, mégis — ha megismernek egy ésszerű módszert e tudás elsajátítására — talán hajlandók lesznek a kutatásra. Ez az, amit el szeretnék érni: fel szeretném kelteni Önökben a kutatás vágyát.

Néhány pillanatra látszólag el kell vonnom Önöket tárgyamtól, hogy kifejtsem, hogyan szerzünk tudomást valamiről, hogyan észlelünk valamit a tudomány tanításai szerint. Magam előtt látom Önöket, s ez a tudás öntudatomnak egy ténye. De hogyan jutott ez a tény hozzám? Nos, a tudomány azt mondja, hogy mindenütt van egy éternek nevezett rejtélyes anyag, mely oly ritka és finom, hogy a legritkább gáznál is finomabb. Ez az éter minden anyagot áthat; áthatja ennek a teremnek a falait és oszlopait, az asztalokat és székeket, sőt tulajdon testünk anyagát is. A világítótestekből (Auer-égőkéből) kiáradó fény hullámozásba hozza ezt az étert; ezeknek az éterikus hullámok egy része visszaverődik az Önök testéről és szemembe jut. Mivel pedig e hullámok rezgésbe hozták látóidegeimet, agyamban egy bizonyos központ szintén rezgésbe jön és ekkor felébred bennem az a tudat, hogy „látok“. Hallják a hangomat, de csak azért, mert hangszálaim és ajkam segítségével rezgésbe hozom a teremben levő levegőt. Ezek a rezgések hallóidegükre hatnak és rezgésbe hozzák agyuknak egy bizonyos központját, minek következtében az a tudat támad Önökben, hogy „hallanak“. Láthatják tehát, hogy érzékeink működése, az érzékelés abban áll, hogy válaszolnak egy közvetítő anyagban keletkező rezgésekre, mely közvetítő anyag a megismerő alany és a megismerendő tárgy között van.

Ez a világ, melyben élünk s melyet rendes körülmények közt öt érzékünk segítségével ismerünk meg, a tudomány szerint a valóságban sokkal nagyobb annál, amelyről tudomásunk van. Millió meg millió olyan dolog van, amit nem látunk, nem hallunk és semmiféleképpen nem érzékelhetünk, mert érzékelési képességünk véges és korlátolt. Vegyük csak pl. a látást. Tudjuk, hogy a napfény a rezgések egész sorozatából áll; amit fehér napfénynek nevezünk, az sok ilyen sorozatnak az öszszetételé. Prizma segítségével szétválaszthatjuk, felbonthatjuk ezeket a rezgéseket, s ekkor szemünk elé tárulnak a nap-spektrum színei: a vörös, narancs-sárga, sárga, zöld, világoskék, sötétkék és ibolyakék. De a tudomány azt mondja, hogy a napfényben még más színek is vannak, melyeket szemünk nem láthat; az első szín, a vörös előtt infravörös sugarak vannak, az ibolyakéken túl pedig ultra-viola sugarak. Ezek a fénysugarak is mindenütt jelen vannak és árnyalataik ráhullnak a körülöttünk levő tárgyakra, de szemünk nem láthatja őket. — Tudjuk továbbá, hogy nem hallunk valamennyi hangot. Vannak emberek, akik nem hallják a denevér éles sívítását, mert hangja túl magas. És vannak mechanikai utón előidézhető hangok, melyeknek rezgései oly lassúak, hogy — bár valóban hangok — fülünk még sem hallhatja őket. E titokzatos világban még sok, igen sok más rezgés is van körülöttünk, melyek iránt azonban teljesen vakok, süketek és érzéketlenek vagyunk.

Tegyük most fel, hogy érzékenyek volnánk a körülöttünk levő rejtélyes dolgok egyike-másika iránt; — akkor egészen más világot látnánk. Ezt sok évvel ezelőtt Sir William Crookes, a híres vegyész, igen tanulságos hasonlattal világította meg. Azt mondta: Tegyük fel, hogy van valaki, aki úgy van szervezve, hogy nem reagál a fénycsugárokra, mint mi mindnyájan, de reagál az elektromos hullámokra, melyekre mi nem reagálhatunk, mert a mi esetünkben a villamosság elöbbséggel fényké kell válnia, hogy láthassuk, vagy ütés alakjában kell idegeinkre hatnia, hogy érezhessük. Ha egy ilyen képességű egyén állna ebben a kivilágított teremben, ez számára teljesen sötét volna; a

benne levő tárgyak is csak villamos-vezetékek révén láthatná. Vakító déli napfényben, kint a szabadban számára nem volna világosság, csak sötétség. De ahol sürgöny- vagy telefondrót van, ott fényt látna és fényt látna ott is, ahol két atom mozgásával villamosságot hoz létre. Szóval, a körülötte levő világot nem a nappól jövő fényhullámok, hanem elektromos hullámok segítségével ismerne meg. Ezt csak azért említem, hogy megmutassam, mennyire korlátozva vagyunk annak a világnak a megismerésében, melyben élünk. A tudomány emberei megállapították, hogy a megismerhető világból, t.i. abból, melyet a fizikai tudomány elfogad s melyet a megismerés egyetlen útján, rezgések által ismerünk meg, — hogy ebből a világból szervezetünk következtében kb. csak egy nyolcadrészt érzékelhetünk.

Tegyük fel most azt, hogy valakinek az idegrendszere úgy van szervezve, hogy látni kezd valamit, ha nem is mindent, a világ többi hét-nyolcadából, melyet a tudomány állítása szerint nem ismerhetünk meg. Vajon nem találna meg az ilyen ember egyszerre a megoldását az élet sok különös rejtélyének? Hadd mutassak rá egy egyszerű példával a megoldás mikéntjére. Ha volna valaki, aki nem látja sem a vizet, sem a gőzt, de látja a szilárd testeket, s ezt a valakit elvezetnénk a tenger partjára, mit látna akkor? A vizet nem látná, de látna maga előtt egy hatalmas mélyedést s ebben a nagy úrben halakat látna mozogni a levegőben, vagyis abban, amit ő levegőnek tart; a halak pedig — a nehézkedési törvény ellenére — teljesen szabadon lebegnének. De ha aztán láthatná a vizet, azonnal rájönne, hogy a nehézkedési törvénynek ez a rejtélyes megszűnése egyáltalán nem forog fenn, s hogy a halak mozgása éppen a nehézkedési törvény következtében lehetséges. Hasonlóképpen, mikor a nap süt és felhők vonulnak el előtte, csak a napot látná, a felhőket nem, s így azt tapasztalná, hogy a nap irányából titokzatos árnyak velődnek a földre s hogy a körülötte levő tárgyak néha jobban vannak megvilágítva, mint máskor. Mi természetesen tudjuk az okát, hogy t. i. felhők vetik az árnyékot és ezek csökkentik a nap fényét, amint elvonulnak előtte. De amíg emberünk nem láthatna úgy, mint mi, mindez számára igen rejtélyes volna.

Hasonló lehet az a pillanat, mikor valaki embertársainál többet kezd látni ebből a titokzatos világból, melyből rendes körülmények közt csak egy nyolcadrészt láthatunk, s ilyenképpen megfejtí a síron túli élet nagy kérdését, azon egyszerű oknál fogva, mert *látja*, hogy körülötte mindenütt finomabb anyagú világok vannak, melyek mindent áthatnak s melyekben az úgynevezett „elhaltak“ élnek.

Jogosan vethetik fel erre azt a kérdést, hogyan lehetséges, hogy itt, ebben a teremben még más világok is vannak? A válasz egy igen egyszerű tudományos okra való utalás. Az anyag, amilyenek mi ismerjük — a szilárd, folyékony és légnemű anyag — nem olyan tömör, amint talán képzeljük. Tudományos kísérletek alapján tudjuk, hogy a legkeményebb acél a valóságban igen likacsos test; az acél részecskéi közt nagy üres hézagok vannak. Ha egy másfél cm vastagságú ólomdarabot ionok és elektronok kisülésének útjába helyezünk, az anyagnak ezek az apró részecskéi áthatolnak az ólomdarabon, akárcsak egy dróthálón. Ilyen az anyag, amelyet ismerünk: nem tölti ki teljesen a tért, hanem atomjai között igen nagy üres hézagok vannak, s a tudomány szerint ezekben a hézagokban finomabb összetételű anyag foglalhat helyet.

Ha ez a terem tele volna ágyúgolyóval, akkor — mivel az ágyúgolyó gömbölyű, mint az anyag atomjai — a golyók nem tölthetnék ki a termet teljesen, minden hézag nélkül. Az üres hézagok közé ezer meg ezer apró sörétet tehetnénk és minden sörét szabadon mozoghatna az üres hézagokban, anélkül, hogy akadályozná az a tény, hogy a hatalmas ágyúgolyók is ott vannak. És sok millió baktérium szintén szabadon mozoghatna ebben a teremben, mit sem sejtve ezeknek az apró söréteknek és nagy ágyúgolyóknak óriási világairól.

Azért lehetséges, hogy egy és ugyanazon térben több világ van, mert vannak az érzékelhető anyagoknál finomabb típusúak is. Mintegy harminc esztendeje, hogy a tudomány eljutott e sok világ néhányának határához. Mikor Crookes egy csőbe zárt gázt annyira ritkított, hogy csak egy milliomodrésze maradt meg, azt találta, hogy a gáz megváltozott; világító-anyag lett belőle, újfajta anyag, melynek izzását elektromos töltés okozta, s melynek igen különös sajátságai voltak. És Crookes világító-anyagának felfedezése óta az anyag finomabb típusai, az ionok, elektronok, stb.

már egészen megszokott dolgok a tudományban. Akkoriban Crookes, akit világitó-anyagának rejtélyes természete igen meglepett, merész feltevésre jutott

Azt állította, hogy az üstökösök csóvájának anyaga minden valószínűség szerint azonos a titokzatos világitó-anyaggal, még pedig azért, mert az üstökös csóvájának anyaga egészen más természetű, mint minden ismert anyag. Mikor egy üstökös átvonul az ürön, több millió mértföldnyi hosszú és széles és elképzelhetetlen gyorsasággal forgó csóvájának határozott alakja van. Ilyen gyorsaság mellett még egy ugyanolyan hosszú és vastagságú acélrúd sem maradhatna meg eredeti alakjában, hanem egy pillanat alatt gázzá válna, ami az üstökös csóvájának esetében nem következik be. Ezért jutott Crookes arra a következtetésre, hogy az üstökös csóvájának anyaga valószínűleg ugyanebből az új típusú világitó-anyagból áll. Következtetéseit továbbfűzve még azt mondta, hogy ha szert tehetnék egy üstökös csóvájának anyagára és annyira sűríténék, mint az ismert anyag, akkor nem lenne több egy kávéskanál tartalmánál. A csőben levő világitó anyag láthatatlan, de az üstökös csóvájában óriási mennyisége következtében látható, — ami szintén sokatmondó gondolat.

Mivel körülöttünk mindenütt anyagból álló láthatatlan világok vannak, e teremben is vannak olyan világok, melyeknek anyaga finomabb a látható világ anyagánál. Ha van valami értéke személyes bizonyágtételnek, saját tapasztalásomból mondhatom, hogy ebben a teremben finomabb típusú anyagok vannak, melyek áthatják az Önök testét, az én testemet, a falakat és mindent. Már sok éve látom ezeket a finomabb új anyagokat, még pedig nem álomban, sem transzban, hanem ébren, teljes öntudatnál, s most is látom, miközben Önökre tekintek. Az, amit látok, nem képzelődés, nem csalódás, hanem eleven valóság, teljesen való, rendkívül eleven anyag, melynek újszerű mozgása — szerintem — a negyedik dimenzióval függ össze. Ez a láthatatlan világ, melyet látok, számomra elevenebb valóság, mint a hallgatóság, melyhez most szólok. Tudásom azonban csak csekély része egy nagyobb tudásnak, melyet azonnal részletezni fogok; az, amit én látok, csak parányi része a sok megfigyelhető világnak. Noha sok mindenről fogok szólni, amit még nem látok, egyet-mást mégis látok; tudom, hogy a láthatatlan világ tény, valóság s hogy az, amit mi világnak nevezünk, csak része egy nagyobb világnak. Mások, nálamnál tehetségesebbek [Annie Besant és C.W. Leadbeater] gyűjtötték össze apránként ezt a tudást, azáltal, hogy olyan kutatói munkát végeztek, mint a tudós, vagyis alkalmazták a képzett értelmet. Tudásukat nem transzba-merülés, nem asztaltáncoltatás, sem valami sugalmazás által szerezték, hanem közvetlen személyes megfigyelések útján. A tudós mikroszkópja segítségével megvizsgálja a vércseppet, parányi testecskéket lát benne s következtetéseket von le belőlük; belenéz a spektroszkópba és a látott vonalokból következtet a megvizsgálandó tárgy összetételére. Épp így végezték az említett kutatói munkát is: megfigyelték a tényeket s azután alkalmazták az indukció és a dedukció módszerét.

Most pedig rátérek magára a tudásra, melyet egészen röviden fogok összefoglalni. Nem tételezhetem fel, hogy feltétlenül hitelt adnak neki, mert ez a tudás eleinte nagyon különösnek látszik. De tudományos előadást tartok, olyan dolgokat ismertetve, melyek határozottan megérdemlik, hogy foglalkozzanak velük. Hogy aztán elhiszik-e, az teljesen az Önök személyes Ítézőképességétől függ.

Tegyük fel, hogy valakiben megvan ez a fokozott érzékenység. Mit lát az ilyen ember? Több világot lát ebben a világban és rajta át, itt ebben a teremben és másutt is. Észleli ezeket a világokat saját típusú anyagukban, saját rezgéseikkel, saját hangjaikkal, színeikkel és lakóikkal. Látja, hogy mindnyájunk élete belenyúlik két ilyen láthatatlan világba, abba a kettőbe, melyet mulandónak nevezhetnék, s melyek legközelebb vannak földi világunkhoz. Ezt a két világot teozófiai műveinkben asztrális, illetve mennyei (mentális) világnak nevezik. Az elsőt igen egyszerű okból nevezték el asztrális. vagyis csillagos világnak: benne az anyag minden részecskéje gyors mozgása következtében olyan csillogó, hogy azt a benyomást kelti, mintha mindenütt millió meg millió apró csillag volna; a benyomás éppen olyan, mint mikor éjszaka a frissen hullt óra ráesik a gázlámpa fénye s mindegyik hókristály apró csillaggá válik. A másik finomabb anyagú világot pedig azért nevezik mennyei világnak, mert lakói teljes boldogságban élnek.

Ebben a két láthatatlan világban részünk van, épp úgy, mint ahogy részünk van a láthatóban Testünk földi anyagból való, ugyanabból a szénből, foszforból, kalciumból, oxigénből,

hidrogénből, ami a földben van; de a földnek ezt a nyers anyagát az életfolyamat eleven sejtekké és szervekké, élő testté alakította át. Hasonló módon van részünk mindnyájunknak az asztrális és a mennyei világban, mert mindkettőnek anyagából felépítettünk magunknak egy asztrális és egy mentális testet, s ez a két testünk már most megvan s itt van. Mialatt szólok Önökhöz, csak fizikai testem mozdulatait látják; de ha megvolna a felsőbb látóképességük, azt látnák hogy miközben beszélek, asztrális testemen, mely áthatja fizikai testemet s aurájával túlterjed látható testem határain, színhullámok vonulnak át. Ha pedig látóképességük még fejlettebb volna, láthatnák, hogy azon igyekevésem következtében, hogy Önökkel néhány gondolatot megértessek, mennyei (mentális) testem szintén színekben hullámzik.

Ez tehát a mi normális életünk. Mikor valami mozgást végzek, fizikai testemet használom, — mikor valami vágy vagy indulat támad bennem, asztrális testemet, — mikor pedig a nemes törekvés, az önzetlenség gondolatai töltenek el, mikor az emberiség szolgálásáról álmodom, mindannyiszor mennyei testemet használom

Ezt a három testünket tehát minden nap használjuk, noha csak az egyik látható. Az „élet“-nek nevezett aktiv ébrenlét órái után, vagyis minden este testünket ágyba fektetjük, mint mondán* szokás: aludni térünk. De nem *mi* térünk nyugvóra, — mi nem alszunk — ami alszik, az csupán fizikai testünk. Mi asztrális és mennyei testünkben élünk és tovább szójuk gondolatainkat, gondjainkat, örömeinket, mialatt külső fizikai köntösünk az ágyban pihen. Ez az ágyban fekvő test azonban nem élet nélkül való; saját élete van, külön's, korlátolt, gyermekes öntudata, mely elégséges arra, hogy megvédje magát, hogy betakarja magát, ha a takaró lecsúszott róla, hogy megforduljon, ha kimerült az egyik oldalán való fekvésben, stb. Mindezeket az intelligens mozdulatokat az úgynevezett alsóbb tudatból (Unterbewusstsein) kifolyólag végzi. Mi azonban az egész idő alatt az asztrális világban vagyunk; gyakran fizikai testünk közelében lebegünk s látjuk, hogy ott fekszik az ágyon. Nem riadtak fel még soha zavart ijedtséggel abból a különös álomból, melyben az ember úgy érzi, hogy nincs bent a testében s látja saját magát az ágyban fekvő? Néha megesik, hogy az ember asztrális testében messzire elkalandoz, a világ túlsó oldalán lát valamit, s úgy ébred fel, hogy pontosan és részletesen emlékszik arra, amit látott. Száz meg száz ilyen álom valóban helyes megfigyelésnek bizonyult és se szeri se száma a beteljesedett prófétikus álmoknak. Életünk minden napján, azokban az órákban, amikor alszunk, az asztrális világban és asztrális testünkben élünk. Így tehát tény, hogy egész életünk folyamán kettős szerepet játszunk, egyet a látható, egyet pedig a láthatatlan világban.

Azután bekövetkezik — ma vagy holnap — az a változás, melyet halálnak nevezünk. De ekkor csak olyasmi történik velünk, ami már sokszor, életünk minden napján megtörtént. Minden este, elalváskor, az éjszaka tartamára elhagyjuk földi testünket; mikor pedig meghalunk, ezt utoljára tesszük, mert nem térünk többé vissza a fizikai testbe. Ezért a halál — ami a tulajdonképpeni embert, a lelket illeti — nem az a titokzatos, borzalmas valami, amire rettegéssel szoktak gondolni. Minden éjszaka meghalunk, s egy újabb „meghalás“ nem jár különösebb rázkódtatással s egyáltalán nem okoz változást bennünk.

Hadd értessem meg most rövid példák felsorolásával annak az életnek a körülményeit, mely testünk levetése után mindnyájunkra vár. Van egy nagy törvény, s ez áll úgy a láthatatlan világokra, mint a láthatóra.

Eszerint bármelyik világban legyen is az ember, természeté- tői, tulajdonságaitól és hajlamaitól függ, hogy boldogságban vagy boldogtalanságban lesz-e része. Tegyük fel, hogy meghal valaki, aki kifejlesztett magában bizonyos vágyakat, melyeket csupán fizikai teste segítségével tud kielégíteni. Vegyük csak az iszákos esetét. Az italtra, az ital hatására való vágyakozás vágy természetében, asztrális testében van, kielégíteni azonban csak fizikai testével tudta; ezt a testét pedig halálakor elveszti. De maga az ember nem változott meg: még mindig él benne az ital utáni vágy, csak hogy ezt a vágyat most nem tudja kielégíteni. Tudjuk, hogy az iszákos iszonyú szomjúságot és kínokat érez, ha elvonják tőle az italt, s ugyanazt az örületet mint az iszákos, az izgató szerek áldozata halála után is. Ez azonban nem büntetés, hanem a természeti törvények automatikus működése. Tegyük fel, hogy valami csoda hirtelen ide, ebbe a terembe hozná valamelyik indiai

barátomat Madraszból, ahol igen meleg van s ahol az emberek gyapotruhát viselnek. Világos, hogy nem érezné valami jól magát, mert folyton dideregne; de ez a didergése csupán annak a ténynek a következménye volna, hogy nem tudta, hogy minálunk hideg van. Nem büntetné senki sem, csak ő maga, mert elment valahová, anélkül, hogy felszerelésében alkalmazkodott volna e hely életfeltételeihez. S így van ez akkor is, mikor meghal valaki, akinek valami szenvedélye van; halála után heves kínokat érez, mert szenvedélyét nem tudja kielégíteni.

Ugyanez a következmény, ha a bűn inkább mentális természetű, mint pl. a zsugori esetében. A halál őt sem változtatja meg 5 még mindig ugyanaz, aki volt, és lehetséges, hogy mivel magáévá tette a halál utáni állapotokról elfogadott általános véleményt, azt hiszi, hogy nem halt meg. Tudjuk, hogy abban a hitben neveltek bennünket, hogy halálunk után képességeink valami utón-módon oszlásnak induló testünkben maradnak, s addig szunnyadnak, amíg meg nem szólalnak a feltámadás napjának harsonái. A legtöbb ember azt hiszi, hogy közvetlenül a halál után valami negatív állapot következik, hogy emlékeink elmosódnak, hogy vonzalmaink, reményeink, álmunk, — mindaz, ami az ember maga — álomba merül. Ha azután a zsugori, aki szintén ezt várta, azt tapasztalja, hogy a halál után még mindig van teste, hogy külsőleg is teljesen ugyanaz maradt, hogy még mindig aranyára gondol s emlékei is megvannak, — mi sem természetesebb, hogy nem támad az a gondolata, hogy meghalt, hanem aranya, pénzszekrénye és csekk-könyvecskéje közelében tartózkodik, vagy annak a tárgynak a közelében, amit kincsének tartott. És ha látja, hogy örökösei felnyitják pénzszekrényét, elköltik pénzét, rendelkeznek tulajdona fölött, stb., nem nehéz elképzelni, milyen pokolban van része az ilyen zsugorinak, mikor elvesznek tőle mindent, ami számára az életet jelentette. De ezeket a kínokat nem másvalaki okozta neki, hanem saját maga.

Vagy gondoljunk egy olyan üzletemberre, aki csupa üzlet, aki nem sok értéket tulajdonít feleségnek, gyermeknek, hanem csak üzletének él, üzletére gondol és róla álmodik. Hol lesz az ilyen ember halála után? Üzletében. Ott van, figyel és vigyáz. Tisztább fogalmai vannak az üzleti életről, mint valaha; leolvashatja versenytársai gondolatait s ezért nagyobb lehetőségeket lát az üzletkötésre. Megkötni azonban egyet sem tud Nem irhát alá csekket, nem telefonálhat, nem befolyásolhatja a világpiacot, mert asztrális teste nem hozhatja mozgásba a fizikai anyagot. Képzeljük el a helyzetét egy ilyen embernek, akinek ekkora hatalma van és mégsem élhet vele. Ez a pokolnak egy másik alakja.

Hasonlóképpen jár az, aki egész életén át here életet élt, aki nem cselekedett semmi okosat, céltudatosat, hanem pénzét és idejét versenyfogadásokra, automobilozásra és szerencsejátékokra pazarolta, vagy az a nő, akinek az élet nem jelentett mást, mint divatot, bridge-partikat, pletykálást és hasonló dolgokat. Az ilyenek haláluk után ugyanolyanok maradnak, amilyenek voltak. Ott lebegnek azoknak a helyeknek a közelében, ahol laktak vagy ahol tartózkodtak, de a szórakozástól már teljesen elestek, mert az asztrális test nem kezelheti a kártyát, sem a fogadáshoz szükséges pénzt. A körülöttük levő többi elhalt pedig nem érdeklődik ruházatuk iránt, sem aziránt, hogy van-e pénzük vagy valami rangjuk-címük. Ilyenformán egy végtelenül unalmas élet következik, melyben nincsen semmiféle tennivaló, semmiféle érdekesség, — valóban egy szürke, érdektelen világ.

Mindezek az állapotok automatikus következményei annak életnek, mely az ilyen emberek halálakor kezdődik; ha „földhöz kötöttek“, mint mondani szokás, ha haláluk előtt nem tisztultak meg, vagy nem fejlesztettek magukban olyasmi iránt érdeklődést, amit az asztrális világban ki lehet elégiteni, — akkor számukra a halál utáni élet valóban „pokollá“ válhat. Mert tényleg vannak olyan állapotok, melyekben a lélek iszonyúan gyötrődik, de ezt maga a lélek okozta magának. A „pokol“ azonban nem valami elkülönített hely, mert bárhova is tekintünk a láthatatlan világban, sehol sem látunk „lobogó tűz“-et vagy kegyetlen ördögöket. A keleti vallásokban, melyek olyan országokban keletkeztek, ahol nemcsak a nagy hőséget, hanem a nagy hideget sem szeretik, még egy lépéssel tovább mentek, mint a nyugati teológusok, mert a keleti vallások forró poklokon kívül jéghidegeket is ismernek. De az asztrális világban hasztalan keressük ezeket a poklokat; nem egyebek ezek, mint a szerzetesek fantáziájának szüleményei. Nincsen tűz, ami az embert égesse, csak saját zabolázatlan vágyainak tüze; nincsen hideg, hogy megfagyjon benne, de ott van annak az elhagyatottságnak és

magánynak a hidege, melyet önzésével saját maga okozott magának; nincsenek ördögök, hogy kínozzák, csak saját kegyetlenségein való töprengése.

Tehát vannak kínszenvedések, melyeket a, pokolról szóló leírások szimbolikusan ábrázolnak. A „pokol“ azonban nem tart örökké; addig tart, amíg az ember erejével meghosszabbítja. Lehetetlen, hogy egy olyan ok-sorozat, mely néhány rövid év folyamán keletkezett, örökös poklot eredményezzen, miért is a szenvedés tartama ki-ki számára kielégíthetetlen vágyainak erősségétől függ. És éppen a szenvedés tisztítja meg az embert, úgy, hogy lassanként mintegy kiégeti a vágyat belőle.

Vegyünk most egy más esetet, mondjuk a harctéren küzdő katonát. Talán éppen tölteni akart, mikor golyó éri és teste elesik. Egy ideig nem tudja, hogy meghalt; még mindig egyenruhában van, mert az asztrális test felveszi a fizikai testnek a külsejét. Ezért folytatja a töltést, épp úgy mint társai. Nemsokára azonban észrevesz egyet-mást, ami gondolkodóba ejti. Látja pl., hogy a közelében felrobban egy gránát s egyik szilánkjá őt éri Igazság szerint darabokra kellett volna tépnie, de ez nem történt meg, hanem a gránát-szilánk keresztülment rajta, s ha ilyesmit és más effélet lát, rájön, hogy az történt vele, amit a világ „halál“-nak nevez. És mégis él: látja társait, noha ezek őt nem látják. Később aztán felfedezi, hogy egyik-másik megéri a jelenlétét, s mivel jó katona, aki törődik társaival és mindig kész segítem, munkához lát: segíteni, buzdítani, bátorítani és erősíteni fogja élő társait. Megeshet, hogy olyan helyen látja valamelyik megsebesült társát, ahol nehezen lógnak ráakadni. Ekkor befolyásolni igyekszik egy sebesülthordozót: „Eredj abban az irányban“, s ha ez az ember eléggé szenzitív, arra megy és megtalálja a sebesültet.

Az a katona tehát, aki halálakor gondolatban társai körében van, azután is köztük van, miután már elesett. Egy másik katona ellenben, aki jegyesére, édes anyjára vagy feleségére és gyermekeire gondolva hal meg, halála után nincsen többé a csatatéren, hanem ott van, ahová vágyott, azok mellett, akiket szeretett. Mert van egy rejtélyes törvény, mely szerint *a halál után ott vagyunk, ahol lenni szeretnénk*. Vegyünk csak egy esetet, azt a gyakori esetet, mikor valaki otthon, felesége, gyermekei és rokonai körében „hal meg“. A halál utáni pillanatban ugyanaz, aki volt, sőt ha hosszas betegség után halt meg, sokkal frissebb, nem érez fájdalmat és érzéseiben is sokkal fiatalabb. Még mindig ott van a szobában, ágya mellett, de azt látja, hogy felesége és gyermekei zokognak, simák s hogy mindnyájukat eltölti az a gondolat, hogy meghalt, eltávozott s nincs többé, pedig ott van mellettük. A gyászolók még a legkeményebb acélnál is keményebb válaszfalat emeltek közé és maguk közé. Az elhalt még mindig szereti, őket, meg szeretné őket vigasztalni s valami jelt szeretne adni magáról, ezt azonban ők lehetetlenné teszik számára, mert egyre csak azt hajtogatják s szünet nélkül azt gondolják: „Meghalt, eltávozott, nincs többé!“ — Ugy-e, nem nehéz elképzelni, mit szenved az ilyen ember, ha azok, akiket szeret, tele vannak bánattal és szomorúsággal. És ezt a szenvedést éppen azok okozzák neki, akik tudatlanságukban bánkódnak, mert azt hiszik, hogy a bánkódás a szeretet jele. A bánkódás természetes valami, ezt elismerjük, de épp olyan természetellenes dolog; szenvedést okozni azoknak, akiket szeretünk, pedig a halottak siratásával, az elvesztésük fölötti szomorkodással épp ezt tesszük. Ó, ha értenénk a helyzetet, ha tudnánk valamit a síron túli állapotokról, akkor — valahányszor meghal valaki szeretteink közül — mély csöndben maradnánk és meditációba merülnénk, mert tudnánk, hogy az a lélek, aki szere tett, még mindig szeret, hogy emlékei még mind megvannak. Tudnánk, hogy még mindig a közelünkben van, s megpróbálnánk vele összeköttetésbe lépni, elárasztva őt szeretetünk és hálánk gondobe, akkor Isten megmutatja nekünk, hogy mi az igazi élet. Ebben a mennyei világban nem valami alakban fogjuk Őt látni, hanem nagyfokú boldogságunkból tudni fogjuk, hogy Isten valóban ott van. A keresztény, aki olyan mennyországról álmodott, melyben majd Krisztussal és az angyalokkal találkozik, mennyországában meg is találja őket és Krisztus és angyalai elárasztják azzal az örömmel, szépséggel és nagysággal, amelyről álmodott. A római katolikus, aki álmaiban olyan mennyországra reménykedett, melyben imádni fogja Szűz Máriát és a kis Jézust, valóban megtalálja, őket; számára ott lesz Krisztus gyermeki alakban, ott lesz Szűz Mária is és abban a boldogságban részesítik őt, amelyről álmodott. A távoli Indiában élő hindu, aki arról álmodott, hogy Krisnával, vallásának alapítójával lesz együtt, ott találja őt mennyországában. A buddhista, akinek vágya mindig csak az volt, hogy a

magasztos tant maga Buddha magyarázza meg neki, ott lesz Urával, Buddhával; hallgatni fogja tanításait és örömmel követi majd. intelmeit. A mohamedánra pedig, aki arról álmodott, hogy Mohameddel lesz együtt, mennyországában maga Mohamed vár. Ezek a hatalmas nagy vallásalapítók ugyanis mind tagjai egy nagy testvériségnek és mindegyikük nagy tükör, akiről az isteni élet verődik vissza azokra a milliókra, akik követik.

De mi lesz azzal, aki a vallással mit sem törődve, felesége és gyermekei iránti szeretetből éjjel-nappal fáradt, dolgozott s szünet nélkül boldogságukról álmodozva feláldozta magát. érettük? A boldogságról szőtt ez az álom Isten volt, aki betekintett gondolataiba és szívébe, s ahöva Ő egyszer betekintett, oda a mennyei világban sokáig fog betekinteni. Az ilyen ember együtt lesz feleségével és gyermekeivel és elárasztja őket azzal a nagy szeretettel és boldogsággal, amelyről álmodott. Istent ugyan nem fogja látni, de hatalmas szeretet-hullám árad át rajta, s ebből érezni fogja Isten közellétét, mert azt a végtelen szeretetet, melyet a szeretett lényre árasztunk, Őtöle kapjuk. — És mi lesz a művésszel, aki csak művészetének élt s életében inkább lemondott mindenről, csakhogy ne kelljen megtagadnia ideálját? Ez az eszmény Isten volt, aki életébe tekintett, és halála után Isten újból betekint életébe és megtanítja őt arra, hogy elérje azt, aminek az eléréséről álmodott. — És a festő és a szobrász? A festő ott hatalmasabb képeket fest, mint tudott volna valaha a földön; a szobrász alkotásai hatalmasabbak lesznek és szépségük felülmúlja minden földi tervét, álmát. — A zeneszerző nagyszerűbb, földi fül nem hallotta szimfóniákat fog komponálni, és e zene, e szépség, e varázs mind Isten természete, mely rajta át az emberekre árad. — Mi lesz azzal, aki tudományos tanulmányokkal foglalkozott s akinek szemében a vallás nem volt egyéb, mint babona és oly problémának a halmaza, melyeken az emberiség már túl van? Mi lesz a nagy tudósokkal, akik a tudományt az emberiség javára művelik? Ezekhez Isten mint tudomány jön el. s a mennyei világban nagyobb természeti igazságokat fognak felfedezni, mint itt lent a földön. — Mi lesz az olyan emberrel, aki egyáltalán nem hitt Istenben, de azért folyton küzdött, fáradt, hogy reformokkal ajándékozta meg embertársait, aki szekularista és ateista volt — az elnevezés itt mellékes —, aki azonban tudta, hogy mi a szolgálat? Isten az ilyen életbe, mint a szolgálat eszménye tekintett be, s a mennyei világban újból, hosszan betekint és minden képzeletet felülmúló boldogságot áraszt e lelkekbe. Mert Isten nemcsak a keresztények Istene; Istene Ő a keresztényeknek, hinduknak, buddhistáknak, zsidóknak, mohamedánoknak, tudósoknak, ateistáknak, minden férfinek, nőnek és gyermeknek, aki elfordul saját parányi én-jétől és örömmel üdvözli Istennek nagy Én-jét, az emberiséget, az egész világot.

Bárhon is éljen valaki valami eszménynek, amelyért feláldozza magát, öntudatában Isten van jelen, s ez annak a nagy igazságnak a következménye, mely szerint a mennyország az emberiség számára van és nincs egyetlen ember sem, akinek nem lesz mennyországa. Még a gyilkosnak is; mert volt idő, mikor ő is gyermek volt és bizonyára szerette testvéreit, vonzódott egy fiatal lányhoz, úgy, hogy ezalatt az idő alatt lelki nemesség nyilatkozott meg benne. Halála után neki is kijut a mennyországból: testvéreivel, jegyesével, azzal lesz együtt, akit szeretett. Mindnyájunkra épp olyan mennyország vár, amilyenről álmodunk, mert minden földi álmunk Istennek egy-egy tekintete. Minden életbe betekint; tekintete más és más, mert sokféle természet van, de mindenkinek segítséget nyújt, hogy növekedve felemelkedjék a teljesebb szépség és nagyság, az igazibb boldogság életébe.

Mennyei életünk azonban nem tart örökké, mert ami áll a „pokol“ tartamára, az áll a mennyei életre is. Néhány rövid év alatt felgyűlt okok nem vonhatnak maguk után örökké tartó következményeket. Igaz, hogy az az idő, amit a mennyországban töltünk, igen hosszú lehet, olykor évszázadokig tartó. Minél erőteljesebbek, tisztábbak és nemesebbek önzetlen álmunk, annál hosszabb az életünk a mennyei világban. A szent, aki hosszú életet élt, a mennyországban 15 vagy 20 évszázadig él. A kis gyermek, aki 10-12 éves korában halt meg, 30-40 évig él a mennyei világban. de mind a kettő visszatér a földre.

Ha ez a mennyország oly csodaszép és annyi ott a boldogság, vajjon miért kell visszatérnünk e siralomvölgybe? Egy természeti törvénynek, a boldogság rejtélyes törvényének a következtében.

A boldogságnak minden pillanatban fokozódnia kell, mert ha nem fokozódik, megszűnik a boldogságra való képességünk. És a boldogság csak pillanatról-pillanatra növekedhetik, ha olyan tettek alakul át, melyek az emberiséget szolgálják. Isten végtelen boldogság és mennyországunkban csak egy igen parányi részét ismerjük meg annak, amit Ő adhat. Mindaddig nem ismerhetünk meg többet boldogságunkból, amíg nem leszünk képesek több boldogságot megérezni. Hogy pedig erre képesek legyünk, vissza kell térnünk a földi viszonyok közé és boldogságunkat olyan tettekbe keli öntenünk, melyek az emberiséget szolgálják. Ezért térünk tehát vissza.

Visszatérünk és kis gyermekek leszünk újra; mindegyikünk azonban új jellemet, új képességeket hoz magával, fokozatosan újra érezni kezdi az életet és lassanként mestere lesz az életnek. Mindegyikünkben vannak velünk született képességek a tudományra, művészetre, uralkodásra, az emberi érzelmekre, és ezekre építjük fel életünket. Valahányszor lelkesedéssel fogunk valamely életfeladatba, mindannyiszor visszaemlékezünk valamire, ami mennyei életünk alatt történt velünk. Mi más az a lelkesedés, melyet egy nemes eszmény fakaszt bennünk, mint visszaemlékezés mennyei életünkre, arra az időre, mikor ennek az eszménynek éltünk!... Visszatérünk a földi életbe, hogy többet végezzünk, hogy úrrá legyünk a régi kísértések fölött s ezáltal megerősödjünk és mind jobban és jobban érezzük, hogy van erőnk e nehéz feladat elvégzésére. Egyik élet követi a másikat, és minden élet után hosszabb időt töltünk a mennyei világban, ahol mind több és több boldogságot fogunk érezni. Ha valaki egyik életében főként családjára irányul a szeretet és az öröm, mennyországa szeretet és öröm lesz és aztán újra visszatér a földre; visszatér, de nem csupán azért, hogy fokozza és növelje hitvese, gyermekei iránti szeretetét, hanem azért is, hogy csodálat ébredjen benne a szép iránt, hogy megismerjen valamit a tudományokból, a filozófiából, szóval hogy új utakon közeledjék Istenhez.

Életről-életre élünk, halunk meg és térünk így vissza, míg lassanként ezen a sivár földön való megtisztulás és tökéletesedés által „Isten templomának oszlopai leszünk“ és „többé nem megyünk ki“. Azután a világnak azok a nagy géniuszai, azok a „nagy lelkek“ leszünk, akik üzenetet hoznak, még pedig nemcsak egy-egy népnek vagy korszaknak, hanem az egész világnak. Ekkor hatalmas alkotásainkban Isten élete és természete működik általunk és az Ő békessége lakozik szívünkben bárhol is legyünk, s ezt a mennyországot közöljük azzal az ezer meg ezer embertársunkkal, akik hallgatnak az üzenetre. Az Ő terve valósul meg általunk és hatalmas művészeti és tudományos alkotásokat hagyunk hátra.

De mi lesz, kérdezzük végül, a sorsa annak a sok százezer ifjúnak, aki ebben az öldöklő háborúban lelte halálát?

Igazában nem haltak meg, csak a testük; nem éltek hiába, abból az egyszerű okból, mert Isten visszaküldi őket a földre, hogy nemsokára újrászülessenek. Alkalmuk van lemondani a mennyi boldogságról,* hogy azonnal visszatérjenek, ki-ki saját hazájába s újrászülessenek mint fiúk és lányok, úgy, hogy néhány rövid esztendő múlva, miután már felsejültek, részt vesznek annak a hatalmas újjászervezésnek a munkájában, melyet Isten tervezett. Mert van-e valakinek több joga újjászervezni e világot, mint azoknak, akik meghaltak érte? Ez az a misztérium, mely most lejátszódik és ezért esik el a csatamezőkön az ország színe-virága. Isten rejtélyes módon dolgozik tervének véghezvitelén.

*) Erre, úgy látszik, az a nagy áldozat képesíti őket, melyet harctéri szenvedéseikkel és halálukkal hoztak. Szellemi fejlődésük szempontjából tehát „nehéz“ földi életük határozottan előnyös volt. (A fordítók.)

Ez röviden összefoglalva a Teozófiának az életről és a halálról hozott nagy, vigasztaló üzenete. Tegyük fel, hogy elfogadják ezt az üzenetet, mit jelentene ez számukra? Azt, hogy az Önök számára nem volna halál, a halál nem volna többé a fájdalom fullánkja és a sir gondolata elveszteni félelmes hatalmát. Mert mik is vagyunk tulajdonképpen? Isten halhatatlan gyermekei, akiknek részünk van egy hosszú sorozat csodálatos tapasztalatban, akiknek élete úgy ebben, mint a láthatatlan világban a szépség és nagyság csodálatos remekművei közepette lejátszódó élmények sorozatából áll.

Hihetnek-e ebben az üzenetben? Hihetnek, de magukkal kell hozniuk a hitre való képességet. Ez a képesség nem a szó régi értelmében vett hit, hanem meggyőződés, és azokon a tetteinken alapszik, melyek megéreztték velünk halhatatlanságunkat. A lélek halhatatlanságát megfeszített gondolkodással sohasem tudjuk bebizonyítani. Először élni kell az életet és meg kell találni azt a halhatatlan pillanatot, amelyben megtudjuk, hogy lelkek vagyunk nem pedig testek. Az élet nagy drámájában akkor ismeri fel az ember ezt a pillanatot, mikor hajlandó magát feláldozni a szeretetért; felismeri a hősiesség tetteiben, mikor az élet értéke teljesen eltörpül a feladat nagysága mellett, és felismeri alkotó munkája közepette, mely boldogságot, de egyúttal szenvedést is hozott a számára. Ha csak egyetlen ilyen pillanatot találunk életünkben, határozottan tudni fogjuk, hogy halhatatlanok vagyunk. Ha pedig megragadhatjuk ezt a pillanatot, úgy hogy örökkévalósággá válik, akkor megértjük ezt a hatalmas bölcsességet. Akkor azt találjuk, hogy ez a mi halhatatlanságunk minden élön át áramlik: embertársaink boldogságán, a virágokon, a naplementén, melyben gyönyörködünk, a zenében, melyet hallgatunk, — mert csak egy halhatatlan van, Isten maga és az Ő természete kész arra, hogy beáradjon szívünkbe, ha megnyitjuk neki.

És nem nehéz megnyitni, feltárni, mert' kezünkben a kulcs, a Teozófia magasztos bölcsessége.

Angolból fordította a Besant-álosztály fordító-csoportja.